

N:o 24.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 18 April 1885.
— — — — Andra Kammaren den 18 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till Lag angående lösdrifvares behandling.

(Lag-Utskottets Utlåtande N:o 21.)

Till Konungen.

I proposition af den 9 sistlidne Januari har Eders Kongl. Maj:t, jemlikt 87 § Regeringsformen, föreslagit Riksdagen att antaga ett propositionen bifogadt förslag till Lag angående lösdrifvares behandling.

Vid granskning af denna Eders Kongl. Maj:ts proposition har Riksdagen saknat uttrycklig bestämmelse derom, att för lösdrifveri å tvångsarbetsanstalt insatt person må, likasom nu den för försvarslöshet dömd, kunna frigifvas före utgången af arbetstiden, derest förändring i hans vilkor inträffar. Fall kunna emellertid tänkas, i hvilka skäligen kan sättas i fråga, huru vida det må vara af nöden att vidare å tvångsarbetsanstalt qvarhålla lösdrifvare, såsom att han der genom eget arbete

samlat ansenligare besparing, att arf eller gåfva af någon betydighet tillfallit honom under tvångsarbetstiden, eller att någon för erbjudandet vederhäftig person förklarar sig vilja taga honom i sin tjenst eller annars om honom draga försorg.

I betraktande häraf och då Riksdagen delar Högsta Domstolens nästan enhälliga mening och Kongl. Fångvårdsstyrelsens dermed öfverensstämmande uppfattning, att det tvångsarbete, hvarom här är fråga, icke kan betraktas som straff för begången förseelse, utan allenast såsom en samhällets preventivåtgärd mot befarad framtida brottslighet, har Riksdagen ansett, att, då den eller de omständigheter, som orsakat den preventiva åtgärden, upphört, den person, som är föremål för densamma, ock genast må frigifvas. Samhället har, i Riksdagens tanke, icke vidare någon anledning och följaktligen icke heller någon rätt att längre hålla personen i tvångsarbete. Det må visserligen vara sant, att särskildt hvad angår de på grund af gjordt anbud om laga tjenst frigifne, dylik före den ådömda arbetstidens slut skeende frigifning hittills ofta vållat många missbruk, men Riksdagen kan dock icke finna, att denna omständighet bör kunna leda till rubbning i den konsekventa tillämpningen af den grundprincip, på hvilken, enligt Riksdagens uppfattning, hela nu ifrågavarande lagstiftning hvilat. Korrektivet mot de befarade olägenheterna torde vara att söka uti en af vederbörande Konungens Befallningshafvande före beslutet om frigifningen med en viss diskretionär makt verkställd noggrann och sträng pröfning af de förefintliga förhållanden, som skulle utgöra grund för frigifningen.

Riksdagen har derföre funnit, att efter förslagets 12 § bör såsom en ny paragraf (13 §) införas ett stadgande af innehåll, att, om den, som undergår tvångsarbete, kommer i förändrade vilkor, så att hans kvarhållande vid arbetsanstalten icke vidare är af nöden, Konungens Befallningshafvande i det län, der tvångsarbetsanstalten är belägen, eger förordna, att han skall från anstalten frigifvas. Enär Riksdagen anser anledning saknas, att sålunda frigifven person förpassas enligt 10 §, klädes och födes på statens bekostnad eller förhindras förfoga öfver egna tillgångar enligt 11 §, eller ställes under polisuppsigt enligt 12 §, har Riksdagen i 13 § infört bestämmelse, hvarigenom nu anförda stadganden förklaras icke vara tillämpliga beträffande en dylik person.

Såsom följd af tillkomsten af den nya 13 § har nummerordningen för efterföljande §§ i förslaget ändrats.

Då, efter Riksdagens mening, sådan frigifning, som här är i fråga, endast bör kunna meddelas af Konungens Befallningshafvande, har i 16 § funnits erforderlig en särskild undantagsbestämmelse i detta fall

från det allmänna stadgande, der gifvits, att i stad, der poliskammare finnes, poliskammare utöfvar i fråga om lösdrifvares behandling den myndighet, som enligt lagen tillkommer Konungens Befallningshavande.

Med anledning af det nu anförda har Riksdagen funnit sig icke kunna bifalla Eders Kongl. Maj:ts proposition i oförändradt skick, men har för sin del antagit en

Lag

angående lösdrifvares behandling

af den lydelse, bilagan Litt. A till denna skrifvelse utvisar.

Sitt sålunda fattade beslut får Riksdagen härmed för Eders Kongl. Maj:t anmäla.

Med undersåtlig vörndnad:

Stockholm den 18 April 1885.

Bilaga Litt. A.

L A G

angående lösdrifvares behandling.

Med upphäfvande af stadgan angående försvarslöse och till allmänt arbete förfallne personer den 29 Maj 1846, förordnas som följer:

1 §.

Hvar, som sysslös stryker omkring från ort till annan utan medel till sitt uppehälle, må, der ej omständigheterna ådagalägga, att han söker arbete, behandlas såsom lösdrifvare på sätt i denna lag sägs.

Till enahanda behandling vare ock den förfallen, hvilken eljest, utan att ega medel till sitt uppehälle, underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika förer ett sådant lefnadssätt, att våda deraf uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet.

Barn under femton år må ej såsom lösdrifvare behandlas.

2 §.

1 mom. Den som beträdes med lösdrifveri må anhållas af krono- eller polisbetjent eller tillsyningsman, och varde den anhållne ofördröjligen instäld till förhör å landet inför ortens kronofogde eller länsman och i stad inför stadsfiskal.

Befinnes vid förhöret sådant fall vara för handen, som i 1 § afses, må den som håller förhöret meddela den anhållne varning samt för honom uppläsa och till honom öfverlemna skriftligt besked angående varningens meddelande och skälen derför.

I händelse varning meddelas, skall protokoll upprättas öfver förhöret, upptagande anledningen till detsamma och hvad den anhållne till sin ursäkt förebragt, äfvensom redogörelse för hans lefnadsomständigheter samt beskrifning öfver hans utseende, så ock intyg derom, att beskedet blifvit honom tillständt; skolande afskrift af protokollet till Konungens Befallningshafvande i länet insändas så tidigt, att det inom den i nästföljande mom. omförmälda tid kan vara för Konungens Befallningshafvande tillgängligt.

2 mom. Vill den, som erhållit varning, varda i saken vidare hörd, ege han hos Konungens Befallningshafvande i länet antingen personligen anmäla sig till förhör eller ock inkomma med skriftliga påminnelser inom tre dagar, om den varnade anhållits i stad, der Konungens Befallningshafvande har sitt säte, men eljest inom fjorton dagar från varningens meddelande; och skall den varnade, hvilken det ej är betaget att med posten insända påminnelserna, om hvad sålunda står honom öppet erhålla underrättelse, som jemväl intages i beskedet.

3 mom. Sedan förhör hållits eller påminnelser afgifvits, som i nästföregående mom. sägs, eller ock den därför bestämda tid tilländagått, utan att den varnade låtit sig afhöra, skall Konungens Befallningshafvande taga den meddelade varningen under ompröfning och, om han finner den befogad, kungöra den för rikets polismyndigheter.

4 mom. Är anhållen lösdrifvare okänd och undandrager han sig att uppgifva namn eller hemort, eller förekommer skäligen anledning att

hans uppgift derom är osann, och kan rätta förhållandet ej af betyg, som af lösdrifvaren innehafvas, eller annorledes genast utredas, skall han häktas och sändas till Konungens Befallningshafvande i länet, och må Konungens Befallningshafvande antingen hålla honom i häkte, till dess tillförlitlig upplysning i sagda hänseenden vunnits, eller sända honom till Konungens Befallningshafvande i annat län, der anledning är att sådan upplysning lättare står att vinna. I fall, som nu är nämndt, ankomme på Konungens Befallningshafvande att meddela varning och densamma kungöra såsom förr är sagdt.

3 §.

1 mom. Varder någon, innan två år förflutit sedan honom meddelad varning blifvit kungjord, beträdd med lösdrifveri, må han, efter det förhör, på sätt i 2 § 1 mom. sägs, med honom hållits, häktas och sändas till Konungens Befallningshafvande i länet, dit jemväl afskrift af förhørsprotokollet skall insändas.

2 mom. Konungens Befallningshafvande hälle ytterligare förhör med den häktade och låte i protokoll öfver förhöret anteckna hans lefnadsomständigheter samt införa prestbetyg och läkarebetyg för den häktade jemte beskrifning öfver hans utseende och uppgift å den ort, som efter ty i 10 § sägs skall såsom hans hemort anses. Finnes den häktade hafva gjort sig skyldig till lösdrifveri å tid, som i 1 mom. sägs, må Konungens Befallningshafvande döma honom till tvångsarbete från och med en månad till och med ett år. Har han förut undergått dylikt tvångsarbete eller straffarbete, eller förekomma eljest försvårande omständigheter, må tvångsarbetstiden utsträckas till högst tre år.

3 mom. Pröfvar Konungens Befallningshafvande sådana mildrande omständigheter vara för handen, att den häktade, ändå att han befunnits skyldig till lösdrifveri, icke skäligen bör till tvångsarbete dömas, eger Konungens Befallningshafvande meddela honom förnyad varning samt ställa honom på fri fot; börande varningen kungöras såsom i 2 § sägs.

4 §.

Har den, som undergått tvångsarbete, inom två år efter frigifvandet blifvit beträdd med lösdrifveri, vare utan vidare varning underkastad behandling som i 3 § sägs.

5 §.

Beslut, hvarigenom någon dömes till tvångsarbete, skall för den dömda genast afkunnas med underrättelse om hvad för besvär anförande bör iakttagas; och varde skriftligt utslag med åtecknad fullständig besvärshänvisning honom tillstald inom tre dagar, den oräknad då beslutet afkunnades.

6 §.

Vill någon söka ändring i Konungens Befallningshafvandes utslag, hvarigenom han blifvit dömd till tvångsarbete, eger han inom åtta dagar efter det utslaget blifvit afkunnadt, den dagen oräknad, till Konungens Befallningshafvande ingifva sina till Konungen ställda underdåniga besvär. Behöfver klaganden biträde vid besvärens författande, foge Konungens Befallningshafvande anstalt att det erhålles.

Inkomna besvär åligge Konungens Befallningshafvande att, så fort ske kan, till Justitierevisions-expeditionen insända, tillika med vederbörandes yttrande, om anledning förekommit att sådant infordra, äfvensom eget utlåtande och öfriga till målet hörande handlingar.

Konungens Befallningshafvande eger, om skäl förefinnes, förordna, att den dömda må, intill dess besvären blifvit afgjorda eller utslaget vunnit laga kraft, vistas på fri fot.

Konungens Befallningshafvandes beslut angående varning må ej öfverklagas utan i sammanhang med besvär öfver utslag, hvarigenom tvångsarbete blifvit ådömdt.

7 §.

Den som i följd af ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte är oförmögen att genom arbete förvärfva hvad till livets uppehållande oundgängligen erfordras, må ej dömas till tvångsarbete, eller, om han börjat sådant undergå, dermed fortfara; och varde han, derest han tillhör annat län än det, der han vistas, af Konungens Befallningshafvande öfversänd eller förpassad till Konungens Befallningshafvande i det län, inom hvilket han i fråga om fattigvård har hemortsrätt.

8 §.

I fråga om beräkning af tiden för ådömdt tvångsarbete vare lag som i sådant hänseende stadgas angående fängelsestraff.

9 §.

Tvångsarbete skall förrättas i allmän tvångsarbetsanstalt, så ordnad att för brott straffade i allmänhet särskiljas från andra, samt att de dömda varda skilde efter kön, äfvensom att de hållas till lämpligt arbete efter olika arbetsförmåga.

Har fattigvårdssamhälle, enskildt för sig eller gemensamt med annat fattigvårdssamhälle, inrättat tvångsarbetsanstalt, som står under offentlig myndighets tillsyn, då må, der anstaltens stadgar det medgifva, ådömdt tvångsarbete enligt Konungens Befallningshafvandes förordnande der förrättas; och ege fattigvårdssamhälle derfor njuta ersättning af staten, efter ty Konungen pröfvar skäligt.

10 §.

1 mom. Den som efter den ådömda tvångsarbetstidens slut frigifves skall af arbetsanstaltens föreståndare förpassas till den kommun, der han har sin hemort, derest ej Konungens Befallningshafvande medgifvit, att han utan att först begifva sig till hemorten må förpassas till ort, som omförmäles i 12 § 3 mom. Passet skall innehålla föreskrift om väg, tid och sätt för färden äfvensom underrättelse om hvad den frigifne enligt 12 § har att iakttaga.

2 mom. Med lösdrifvares hemort efter denna lag förstås den ort, der han är eller senast varit mantalsskrifven. Kan det ej utrönas, vare hans födelseort ansedd såsom hans hemort.

11 §.

Kostnaden för hemfärden, när den som undergått tvångsarbete från arbetsanstalten frigifves, äfvensom för uppehälle under färden och nödortftig beklädnad bestrides af allmänna medel, i den mån den frigifnes vid anstalten innestående tillgångar ej dertill förslå. Ej må den frigifnes tillgångar i vidsträcktare mån för nämnda ändamål anlitas, än att han eger i behåll nödiga medel för uppehälle under minst fjorton dagar.

Medel, som den frigifne kan hafva vid arbetsanstalten innestående, sedan ofvan nämnda kostnad blifvit betäckt, skola enligt anvisning, som bör i passet meddelas, sändas till länsmanen i den ort dit den frigifne förpassas, eller, om det är stad, till polismästaren eller,

der sådan ej finnes, till stadsfiskalen; och hafva desse att ombesörja att medlen komma den frigifne till godo i mån af behof. Redogörelse för medlen skall årligen insändas till Konungens Befallningshafvande.

12 §.

1 mom. Den frigifne skall ofördröjligen, i enlighet med det för honom utfärdade pass, begifva sig till den ort, dit han förpassats, och, om förpassningen skett till stad, der polismästare finnes, anmäla sig hos denne inom tjugofyra timmar efter ankomsten.

2 mom. Den som blifvit dömd till tvångsarbete i sex månader eller derutöfver eger under två år efter frigifvandet icke utan särskildt tillstånd, meddeladt i stad af polismästare eller, der sådan ej finnes, af stadsfiskal och å landet af ortens länsman, uppehålla sig utom den kommun han tillhör eller der han erhållit behörigt tillstånd att vistas; och skall han i stad, der polismästare finnes, å de tider och i den ordning, som af polismästaren föreläggas honom, göra anmälan om bostad och försörjningsmedel.

3 mom. Tillstånd, hvarom i nästföregående mom. sägs, må lemnas den frigifne för att han må kunna emottaga erbjuden anställning hos välkänd och pålitlig person eller å uppgifven ort söka arbete, der utsigt dertill finnes, eller ombesörja någon för den frigifne vigtig angelägenhet. För den, som erhållit sådant tillstånd, skall den myndighet, som lemnat tillståndet, utfärda pass. Den förpassade åligger att ställa sig till efterrättelse de i passet gifna föreskrifter och, om han blifvit förpassad till stad, der polismästare finnes, inom tjugofyra timmar efter ankomsten anmäla sig hos denne.

4 mom. Den i 2 mom. stadgade skyldighet att anmäla bostad och försörjningsmedel bör så ordnas, att den anmälningsskyldige icke störes i sin lofliga verksamhet eller utsättes för allmän uppmärksamhet; och ege polismästaren i särskilda fall åt tillsyningsman eller annan dertill tjenlig person öfverlåta befattningen med anmälningarnes emottagande.

5 mom. Förekommer skäl dertill, eger Konungens Befallningshafvande att helt och hållet eller delvis meddela befrielse från de skyldigheter, som enligt denna § åligga den frigifne.

6 mom. Visar den frigifne tredska att efterkomma hvad honom enligt denna § åligger eller de honom på grund af samma § gifna föreskrifter, vare underkastad behandling som i 3 § sägs.

13 §.

Kommer den, som undergår tvångsarbete, i förändrade vilkor, så att hans kvarhållande vid arbetsanstalten icke vidare är af nöden, ege Konungens Befallningshafvande i det län, der tvångsarbetsanstalten är belägen, förordna, att han skall från anstalten frigifvas. I sådant fall varde han utan förpassning på fri fot stäld och hans vid anstalten innestående medel till honom öfverlemnade; skolande i öfrigt hvad 11 och 12 §§ innehålla icke ega tillämpning på den sålunda frigifne.

14 §.

Då någon genom utslag, som vunnit laga kraft eller blifvit fastställt, dömts till tvångsarbete, så ock när någon från tvångsarbetsanstalt frigifves och när den frigifne erhåller tillstånd att vistas utom hemorten eller den ort, dit han eljest förpassats, eller på grund af 12 § 5 mom. varder fri i val af vistelseort, skall underrättelse derom meddelas rikets polismyndigheter.

Huru underrättelse, som här sägs, skall meddelas, så ock huru kungörande enligt 2 § 3 mom. skall ske, derom förordnar Konungen.

15 §.

1 mom. Krono- och polisbetjente äfvensom tillsyningsman åligge att hålla noggrann tillsyn å lösdrivvare; och bör kommunalmyndighet samt tillsyningsman låta sig angeläget vara att bereda lösdrivvare utväg till arbete.

2 mom. Tillsyningsman, äfvensom annan person, hvilken erhållit sådant uppdrag som i 12 § 4 mom. sägs, ege i utöfningen af denna befattning åtnjuta det skydd som enligt lag tillkommer tjänsteman.

3 mom. Med tillsyningsman förstås i denna lag sådan, som enligt förordningen angående fattigvården blifvit utsedd att hafva uppstigt å betlare.

16 §.

I stad, der poliskammare finnes, utöfvar poliskammaren i fråga om lösdrifvares behandling den myndighet, som enligt denna lag tillkommer Konungens Befallningshafvande; dock må poliskammare ej förordna om frigifning enligt 13 §.

I stad, der polismästare finnes, må denne och i annan stad Konungens Befallningshafvande kunna förordna poliskommissarie eller annan polisman att fullgöra hvad enligt denna lag åligger stadsfiskal.

17 §.

Denna lag skall gälla till efterlefnad från och med den 1 Oktober 1885.

Den som, då denna lag träder i verksamhet, undergår honom på grund af stadgan angående försvarslöse och till allmänt arbete förfallne personer den 29 Maj 1846 ådömdt allmänt arbete, skall, då han varder frigifven, anses såsom hade han undergått tvångsarbete enligt denna lag. Derest före den bestämda arbetstidens utgång något förhållande inträffar, på grund hvaraf han enligt 22 § i nämnda stadga kunnat blifva frigifven, skall sådan rätt honom tillgodokomma.

Har någon inom två år före lagens trädande i verksamhet frigifvits från sådant allmänt arbete, som ofvan sägs, varde ansedd såsom hade han vid frigifningen blifvit varnad för lösdrifveri.

I händelse vid lagens trädande i verksamhet tillfälle saknas att låta alla dem, som till tvångsarbete dömas, fullgöra arbetet i sådan tvångsarbetsanstalt, som i 9 § åsyftas, skola de, för hvilka sådant tillfälle saknas, i stället fullgöra det ådömda arbetet i enrum å cellfängelse, dock med iakttagande att i sådant fall en tredjedel af den ådömda arbetstiden afdrages.
